

SORTÚZ A LÁNCHÍDFŐ ELŐTT

(PESTI HÍRLAP 1918. OKTÓBER 29.)

„A rendőrség összeütközése a tüntetőkkel. Menekülés a golyózáporban. Két halott, 16 sebesült.” Ezt írja a Pesti Hírlap, „Az Est” információja szerint viszont: „Három halott, 55 sebesült.”

Csak két példát mutattunk a rövidség kedvéért. De ahány újságot elolvastunk, mindenütt más adatot találtunk, sőt a halottak és sebesültek nevei sem egyeznek.

Igy kezdődik Bokor Péter dokumentumfilm-rendező „Századunk” filmsorozata X. részének egyik fejezete.

RÉSZLET A FORGATÓ-KÖNYVBŐL

Rácz Gyula miniszteri tanácsos hangja: „Kegyelmes Uram! Értsék meg végre! Ez már a forradalom. A kormányt gyorsan ki kell nevezni. Ez nagyon sürgős!”

Windischgrätz herceg, a király bizalmas tanácsadója: Nem kell olyan könnyen megijedni! Ha nálunk a söröskorsót gyorsabban emelgetik mint rendesen, akkor már forradalomról beszélnek. Ha nem türtőztetik magukat, közibük lövetünk, és akkor majd rend lesz!

Narrátor: És az emberek elindulnak a Vár felé. Jókedvűen, zászlokkal, fegyvertelenül. Október 28-a délután. A Gizella térről (ma Vörösmarty tér) indul a tömeg, innen kiárad a Dorottya és a Vigadó utca felé. A tömeg nekirugaszkodik és elsöpri a kivezényelt kordont. Ekkor lép színre Lukachich altábornagy, a főváros nemrég kinevezett városparancsnoka.

Részlet Lukachich: „Magyarország megcsonkulásának okai” c. könyvéből: (102. oldal)

„A Duna parton a Honvéd tanezred egységei álltak. Ez volt a legjobbnak vélt karhatalmi csapat. De a kordon nem teljesítette kötelességét. Ekkor vezényeltetett a hely színeire a valóban megbízható és hűségese lovasrendőrség! Bennük nem csalódtak!”

NYOMOZÁS A TV-NÉZŐK SEGÍTSÉGÉVEL

Az ellentétes adatok arra készítették a rendezőt és forgatócsoportját, hogy szabályos nyomozást folytassanak le a magyar polgári forradalom első — s azóta sajnálatos módon feledésbe merült — áldozatainak kiderítésére.

Mindenekelőtt a TV nézőit szólították: jelentkezzenek a Lánchídi-csata áldozatainak még élő hozzátartozói!

EGY LEVÉL

„Tisztelt Szerkesztőség! A mi bátyánk Rizner István, aki akkor 22 éves volt, a Lánchídi-csatában esett el. Akkor én csak 9 éves kisfiú voltam, de a nővérem emlékszik mindenre... Rizner Ödön, Csillaghegy, Ady E. u.”

Ürömhegyre, Kintly Gézané Rizner Paula lakására Rizner István hűgához, már felvevőgéppel ment ki Bokor Péter rendező stábjára.

„Igen, Pista barátai elmesélték, hogyan történt ez a szerencsétlenség. Mellkas lövést kapott, mert Pista és turista társai az első sorokban mentek szembe a lovasrendőrökkel. Onnan bevánszorgott a Ritz Szállóba. Ott összeesett... egy vendég érkezett hazra a szállóba és az belebotlott. Pista feljajdult, az meg elsikította magát, így összeszaladt a szálló személyzete, felvitték és ott kötözés közben meghalt.”

Megkaptuk az eredeti halotti anyakönyvet, ezzel elmentünk a Bonctani Intézetbe és a Kerepesi temetőbe. Mind a Mentők naplója, mind a temetői anyakönyv egybehangzóan tanúsítja: a Lánchídi-csata első áldozata: Rizner István 22 éves bádogossegéd. A halál oka a mellkas lőtt sebe.

Ezen a szálon elindulva megállapítottuk: a „Lánchídi-csatában” hárman haltak meg. A Kerepesi temetőben sírjaik helyén ma a kertészeti hulladékaik találhatóak. Az utókor megfeledkezett a forradalom első mártírjairól. Ez a TV adás talán némiképpen kiegyenlítette ezt a mulasztást, hiszen Rizner Istvánról elindulva mindhárom áldozatnak a nyomára jutott a forgatócsoport és rögzítette ezeket az emlékeket.

TURISTÁK

Kintlyné sok érdekes dolgot elmondott még Rizner Istvánról, ami természetesen nem fért bele egy történelmi dokumentumfilm kereteibe. Elmondta többek között, hogy a bátyja a Láng gyárban dolgozott. Jó munkás volt, nagyon szerették. Sokat olvasott, és szenvedélyes turista volt. A Munkás Turista Egyesület óbudai csoportjával járt a hegyekbe, maradt is egy fénykép, amely turistatársai körében ábrázolja.

A Rizner-forrás a Börzsönyben
A régi és az 1959-es tábla

Rizner István a Börzsönyben, amely még akkoriban korántsem volt olyan látogatott és felkapott kirándulóhely, mint manapság, felfedezett egy forrást. Ezt a forrást a barátai a 20-as években kiépítették, és Rizner-torrásnak nevezték el. Az eredeti emléktábla ma is megtalálható a forrásnál, alatta egy újabb tábla, amelyet a Magyar Természetbarát Szövetség helyezett el 1959-ben. Úgy tűnik tehát, hogy a turisták nem feledkeztek meg a magyar forradalom első mártírjáról. Megkérdeztük a Turista Szövetség vezetőit: hogy konkrétan ki volt, azt nem tudták. Mindenképpen indokolt tehát, hogy megemlékezzünk Rizner Istvánról. Az első volt azok között, akik a munkás-turizmust elindították, s aztán hosszan folytatódott ez a sor az illegalitás évei alatt: József Attila és mások szabadtéri szemináriumai, az alsógödi illegális találkozó, a magyar munkásmozgalom történetének legszebb emlékei közé tartoznak.

Grosz András

Rizner István turistatársai között

